

Bavaria - národná personifikácia *Bavorska*, zobrazovaná podobne ako *Germania*; pozri *symboly a personifikácie národné; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; personifikácia*

bavlna - pozri *batist, cviling, dyftýn, flanel, froté, glot, grádl, kaliko, kalmuk, kambrik, kanafas, kanava, kartún, kepr, klot, kord, lister, manšester, matlasé, moleskin, molino, mušelin, organín, pepito, popelín, serž, šifón, twill, tyl, lion, perkál, voál/voile, zefír; papier ručný; modrotlač; morenie; bluzón, cajk; pohrebné zámotky; textília*

W. H. Johnson: Zberači bavlny Cotton Pickers (1940)

sv. **Bavo** - († okolo 655); www: známy tiež ako Allowin, Bavonius, Baaf; svätec zo 7.st. uctievaný vo *Flámsku* a predovšetkým v Gente; zachovali sa štyri texty o jeho živote, väčšinou legendy; najstarší pochádza zrejme z doby opáta Eginarda (†844); v mladosti bol krutý a predával svojich služobníkov iným miestnym šľachticom; bol vojakom a viedol neviazaný život; uzavrel manželstvo s dcérou Adílio, *merovejského* grófa, s ktorou mal dcéru Adeltrudis; nedlho po smrti svojej mladej manželky, pod vplyvom svojej zbožnej dcéry a kázaní sv. Amanda sa rozhodol svoj život zmeniť a obrátil sa; rozdal svoj majetok chudobným a kláštoru sv. Amanda; spolu so sv. Amandom hlásal slovo Božie na rade evanjelizačných ciest po Francúzsku a *Flámsku*, potom sa vrátil do Gentu a po dovolení sv. Amanda viedol po dobu troch rokov život ako *pustovník* a askéta v cele, ktorú si postavil na veľkom strome v lese; ako spôsob umŕtvovanie nosil so sebou každodenne cestou na omšu veľký kameň; nakoniec sa stal mníchom a vstúpil do kláštora sv. Amanda v Maubeuge vo Francúzsku, ktorý neskôr prijal jeho meno a nabadúce bol známy ako kláštor sv. Bavona; tu zomrel a bol pochovaný; pri jeho pohrebe sa mal stať zázrak; diabľom posadnutá žena sa dotkla jeho tela a uzdravila sa; v súčasnosti sú jeho pozostatky uložené v katedrále v *Gente* a v benediktínskom kláštore v Nesle-la-Repos, kam ich odniesli mnísi utekajúci v rokoch 882 - 883 pred normanskou inváziou; pozri *kresťanskí svätci*

www: sv. Bavo je veľmi obľúbeným svätcom v širšej oblasti svojho pôvodu, vo *Flámsku (Belgia, Holandsko)*; ne patrónom miest *Gent* a Lauwe v Belgicku a *Haarlemu* v Holandsku, kde mal Haarlem zachrániť pri obliehaní v r. 1268, kedy sa objavil na nebi so štítom v ľavej a so *sokolom* v pravej ruke; vtedy vydesení nepriateľa uprchli; je mu zasvätených niekoľko desiatok cirkevných

stavieb, najmä v Belgicku, medzi najznámejšie patrí katedrála v Gentu a kostol v Haarleme; jeho meno údajne má v názvu dedina Sint-Baafs-Vijve v západnom Flámsku s kostolom z 11.st., jeho meno v Bava má v sebe údajne názov mesta Bamberk (pôvodne Bavonberg – „Bavonova hora“); v ikonografii je zobrazovaný ako rytier s mečom, štítom a malými váhami a sokolom; k tomuto atribútu s viaže nasledujúca legenda: Bavo bol raz obvinený z krádeže cvičeného bieleho *sokola*, za čo bol vtedy trest smrti *obesením*; keď mal byť trest vykonaný, priletel obživnutý sokol, posadil sa na *šibenicu* a ako symbol *nevinnosti* dosvedčil Bavovu nevinu; Bavo je uctievaný ako *patrón* sokoliarov a ochranca proti *čiernemu kašľu*; pozri *sokoliarstvo*

http://en.wikipedia.org/wiki/Grote_Kerk,_Haarlem
http://ca.wikipedia.org/wiki/Bav%C3%B3_de_Gant

Anonym: Sv. Bavo, patrón Gentu a Haarlemu (polychrómovaný vápennec, 1460)

Geertgena tot Sint Jans: St. Bavo so sokolom
H. Bosch: Sv. Bavo (grisaille, 16.st.)

Anonym: Sv. Bavo ochraňuje Haarlem (1673)

Geertgena tot Sint Jans: Svätý Bavo ako donátor (ľavá strana triptychu Klaňanie troch kráľov, okolo 1485)

P. P. Rubens: Konverzia sv. Bava

Bavorsko - pozri *chamská kultúra, solnhofenský vápenec; sv. Haštal; Bavaria; Nemecko*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Bavorsko>

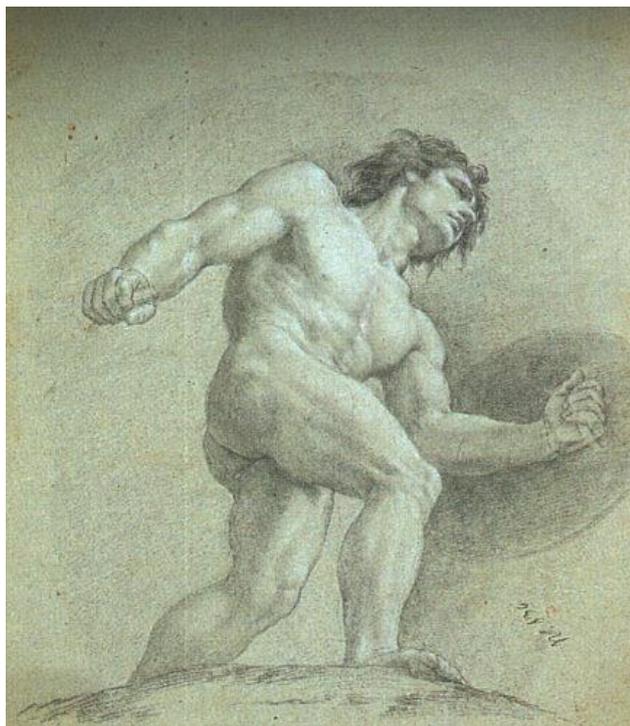
M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Bavorsko (drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

Baye y Subías Francisco - (†1795) aragónsky neoklasicistický maliar predovšetkým náboženských a historických námietok; v neskorších rokoch bol jedným z kolegov bol Francisco Goyu; pracoval ako dvorný maliar kráľa Karola III Španielskeho, bol menovaný profesorom na Kráľovskej akadémii výtvarných umení San Fernando v roku 1765; v roku 1767 bol menovaný dvorným maliarom Karola III, kráľa Španielska; podieľal sa na výzdobe rôznych kráľovských palácov v okolí Madridu; navrhoval pre nich gobelíny; jeho bratia Ramón Baye a Manuel Baye boli tiež maliari; pozri *španielski maliari 18.st., dvorní maliari, neoklasicistickí maliari, španielski maliari neoklasicistickí*

https://en.wikipedia.org/wiki/Francisco_Baye_y_Sub%C3%ADas

http://www.wga.hu/html_m/b/baye/francisc/index.html

https://www.google.sk/search?q=Baye+y+Sub%C3%ADas+Francisco&espv=2&biw=1846&bih=995&tbn=isch&imgil=b9C9ObkvmB_y2M%253A%253Bu6720pGCexWm6M%253Bhttp%252F%252Fwww.nationalgallery.org.uk%252Fpaintings%252Ffrancisco-baye-y-subias-saint-james-being-visited-by-the-virgin&source=iu&pf=m&fir=b9C9ObkvmB_y2M%253A%252Cu6720pGCexWm6M%252C_&usg=__7DKKd625jT6HqJ_XCswHngyWu0c%3D&ved=0CD4Qyjc&ei=i2bYVOPMEoOOaMf0gYgL#imgdii=&imgrc=b9C9ObkvmB_y2M%253A%3Bu6720pGCexWm6M%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.nationalgallery.org.uk%252Fupload%252Fimg%252Fbaye-y-subias-saint-james-being-visited-virgin-NG6501-fm.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.nationalgallery.org.uk%252Fpaintings%252Ffrancisco-baye-y-subias-saint-james-being-visited-by-the-virgin%3B575%3B371

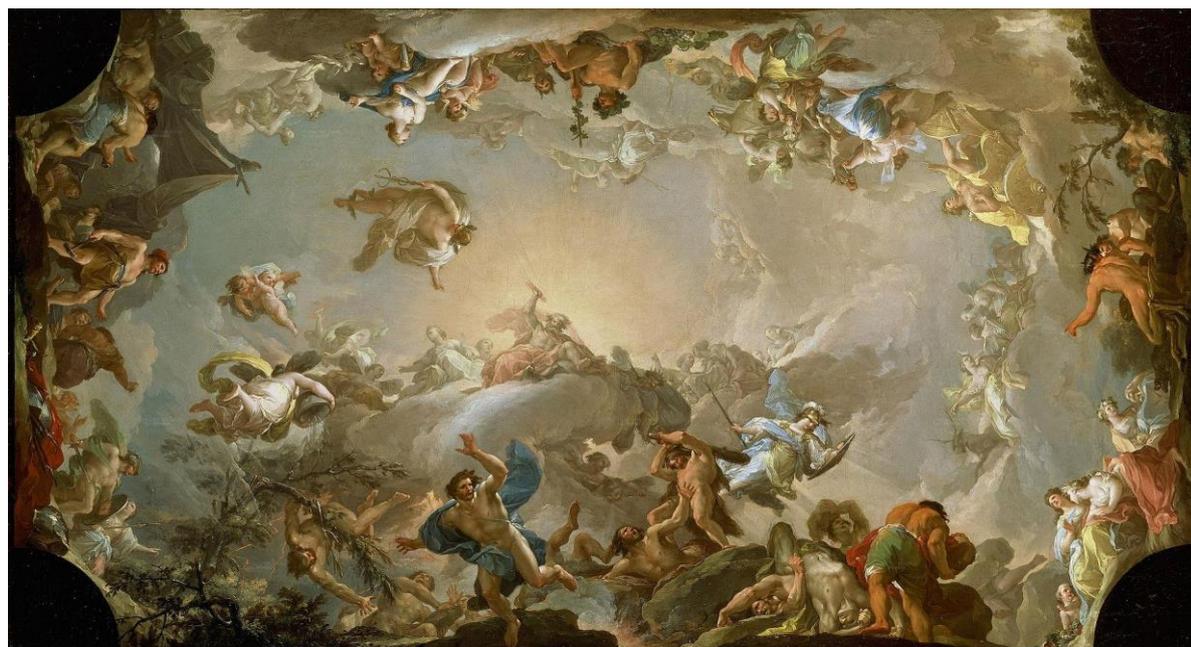
F. Baye y Subías: Štúdia k Pádu Gigantov (1764)

F. Baye y Subías: Portrét muža (18.st.)

F. Baye y Subías: Svätá rodina (1776)

F. Baye y Subías: Bitka Gigantov (bozeto, 1764)

F. Baye y Subías: Sv. Tomáš víťazí nad heretikmi (1760)

F. Baye y Subías: Sv. Augustin a Panna adorujú Ukrižovaného (18.st.)

F. Baye y Subías: Immaculata (1765)

F. Baye y Subías: Starozákonné postavy v raji (freska z cyklu Hrdinovia a hrdinky Starého zákona, 1751-1760)

F. Baye y Subías: Herodes a Herodias zo Starého zákona (freska z cyklu Hrdinovia a hrdinky Starého zákona, 18.st.)

F. Baye y Subías: Klaňanie troch kráľov (1756-1757)

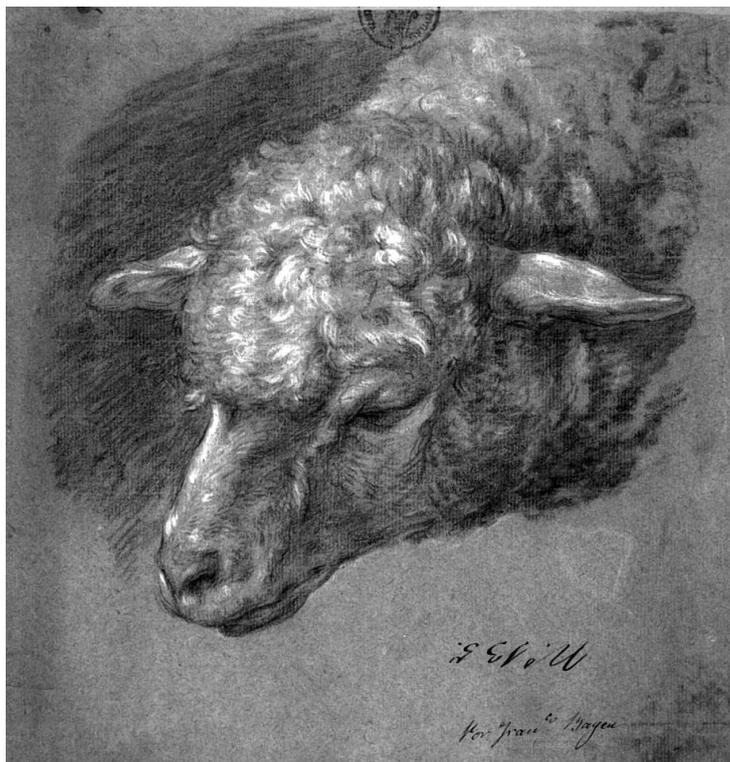
F. Baye y Subías: Most cez kanál v Madride (18.st.)

F. Baye y Subías: Piknik (18.st.)

F. Baye y Subías: Prechádzka v madridskom parku (18.st.)

F. Baye y Subías: Hlava ovce (čierna ceruza, 2.pol. 18.st.)

F. Baye y Subías: Svätá rodina (18.st.)

F. Baye y Subías: Utrpenie sv. Eugéne, prvého martýra Toleda (freska, 18.st.)

F. Baye y Subías: Kristus kráčajúci s krížom na Kalváriu

Baye y Subias Ramón - (†1793); španielsky *neoklasicistický* maliar, brat F. Baye y Subías; pozri *ninera*

R. Baye y Subías: Hudobník (18.st.)

R. Bayeu y Subias: Kuchyňa (18.st.)

bazalt - *čadič*; sivý až čierny kameň využívaný v *sochárstve* najmä na podstavce sôch a *architektonické články*; pre svoju ťažkú opracovateľnosť si vyžaduje jednoduché tvary; v starovekom umení Prednej Ázie používaný na sochy, reliéfy a *pečatné valčeky*; z bazaltu bola *Rosettská doska*, podľa ktorej rozlúštené *hieroglyfy*; z bazaltu bol aj egyptský tzv. *Šabakov kameň*; z bazaltu boli kamenné skulptúry *Olmékov* (obrie hlavy z nálezísk San Lorenzo, La Venta a Tres Zapotes); pozri *via Appia*, *supia stéla*; *Rosettská doska*, *Arkaim*

bazaltin - Täubl; jemne fialová odroda *berylu*; porovnaj ružový *vorobievit*, jemne ružový *morganit*, svetlo modrý *aeroid*

bazár - pôvodne islamská tržnica, často na spôsob krytých ulíc; pozri *architektúra*; *koberec orientálny*

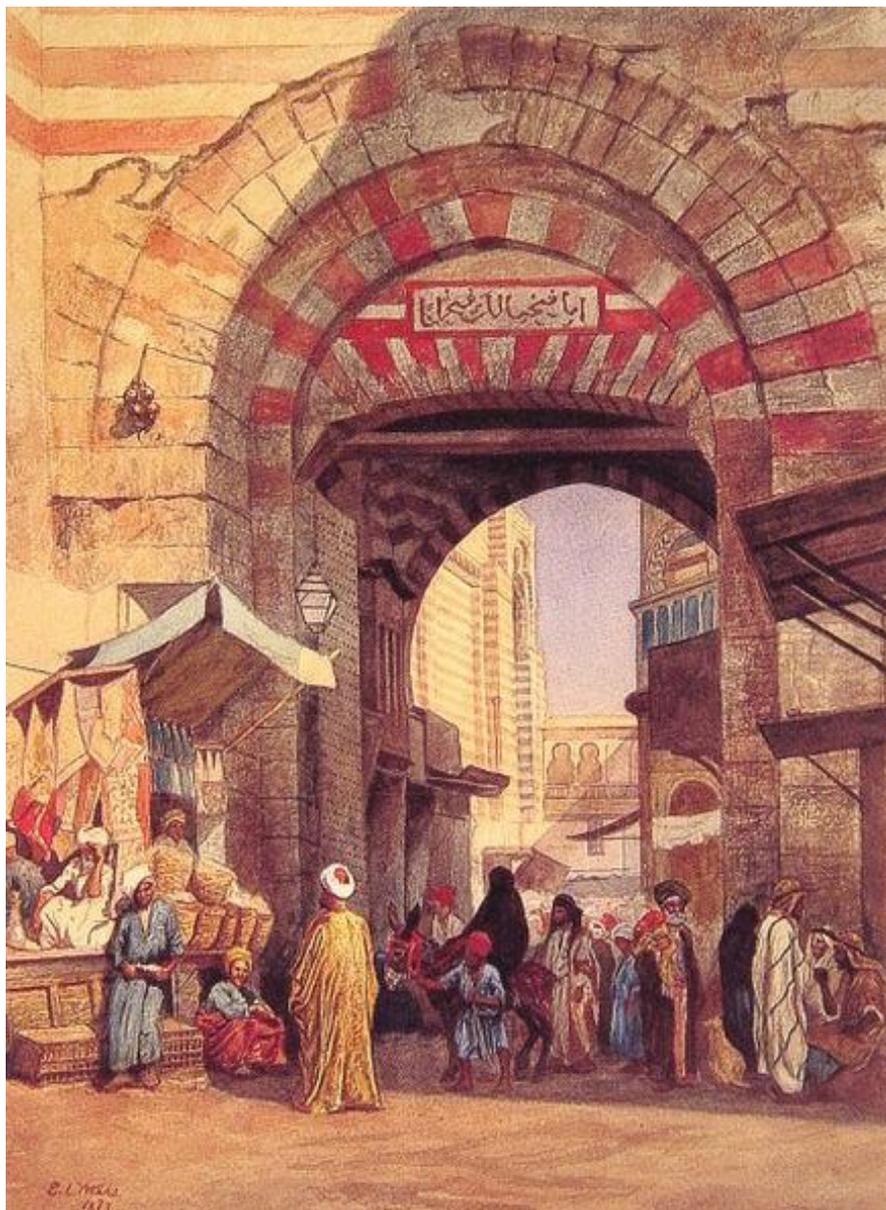
<http://de.wikipedia.org/wiki/Pfandleihanstalt>

A. Preziosi: Veľký bazár (2.pol. 19.st.)

C. Spitzweg: Turecký bazár (1860)

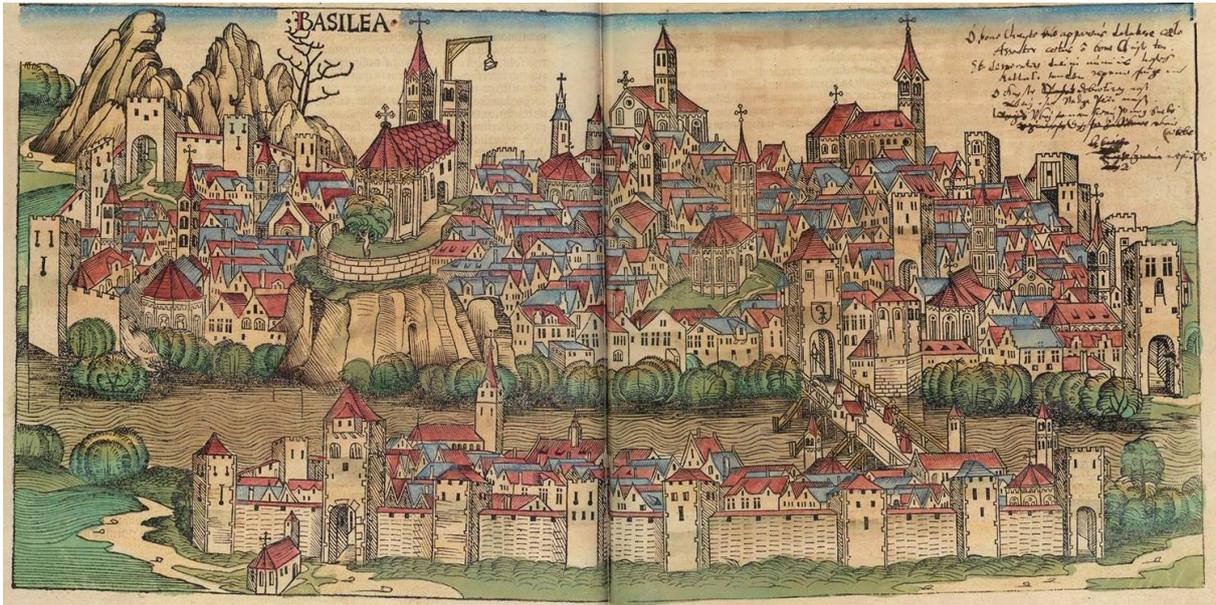

R. Ernst: Maurský bazár (19.-20.st.)

bazén - súčasť *parkovej a záhradnej architektúry*, často spojená s *vodometom* alebo *fontánou*; rozšírená najmä v *starovekej, islamskej a renesančnej architektúre* v súvislosti s rozvojom *palácov* a *záhrad*; pozri *akvaristika, piscina*

Bazilej - pozri *knihťlač*; *Švajčiarsko*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Bazilej>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Bazilej (kolorovaný drevoryt z Norimberskej kroniky, 1493)

Basilejsko-florentský koncil - koncil Basilejsko-florentský

Basilejský koncil - koncil Basilejský

Bazileus - Bazilius

baziliáni - lat. Ordo Sancti Basilio Magni - rád svätého Bazila Veľkého; mníšsky rád gréckokatolíckej cirkvi; je známy aj pod označeniami baziliáni, otcovia baziliáni, baziliánsky rád, alebo pod menej známym pomenovaním baziliánsky rád sv. Jozafáta; jeho pôvod siaha do 4.st. k sv. *Bazilovi Veľkému* (†379); ten vo svojom *monasteri* okrem modlitby a manuálnej práce zaviedol aj intelektuálnu prácu a zaoberal sa aj sociálnymi problémami; to bol posun oproti doterajším egyptským a palestínskym *mníchom*; pre svojich mníchov napísal pravidlá, ktoré boli zdrojom pre všetky rehoľné pravidlá, ktoré neskôr vznikali na Západe; mnísi žijúci podľa pravidiel sv. Bazila sa najprv neoznačovali zvláštnym menom, ale nazývali sa jednoducho mnísi, lebo na Východe iné mníšske rády, od ktorých by sa eventuálne potrebovali odlíšiť názvom, neexistovali; meno baziliáni sa prvýkrát objavilo až v 11.st. v Taliansku; na území Slovenska sa pomenovanie baziliáni pre východných mníchov objavilo až v 17.st.; pozri *rády/rehole*; sv. *Rozália*

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%A1d_svat%C3%A9ho_Basila_Velik%C3%A9ho

bazilika - z gréc. basilikós – „kráľovský (úrad, budova)“

-pôvodne pravdepodobne budova úradu *archonta* basilea na aténskej *agore*; neskoršie *rímska* verejná budova vo funkcii tržnice a súdnej siene, s obdĺžnikovým pôdorysom, s nepárnym počtom *lodí*, z ktorých stredná s oblokmi je vyvýšená, niekedy zakončená polkruhovou *tribúnou*; od 4.st. základný typ *kresťanskej* sakrálnej stavby, kresťanský *chrám*, kostol s pozdĺžnou dispozíciou, strednou *loďou*, v neskoršej *gotike* stratila význam budovaním *halových kostolov*, v *renesancii* a *baroku* potom budovaním *centrál* a *jednolod'ových kostolov/kostolov sálových*; pozri *pseudobazilika*, *basilica discoperta*; *aula*, *narte* (*exonartex*, *endonartex*), *apsida*, *tribúna*, *empora*, *transept*, *loď hlavná*, *vedľajšia loď*, *trifórium*, *chór*, *trojdielny záver*, *arkáda slepá*, *krížová klenba*, *kantharos*, *horný okenný múr*, *dolný okenný múr*, *striedanie podpor*; *chrám kresťanský*; *chrámové typy*

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_basilicas

http://en.wikipedia.org/wiki/Leptis_Magna

P. van Bredael: Sviatok na mestskom trhu (kermesse, 1719)

bazilika emporová - jeden z bazilikových *chrámových typov* opatrený *emporou*

bazilika Lateránska - *Lateránska bazilika*

bazilika nepravá - *pseudobazilika*

bazilika Sacre Coeur (v Paríži)/Sacre Coeur/sakrekör - Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *Ježišove srdce/Božie Srdce*: národnostne zamerané vlny kultu Ježišovho srdca sa objavujú vo *Francúzsku* po roku 1870, v *Španielsku* po občianskej vojne v 19.st.; kult Ježišovho srdca vyústil do zakladania početných chrámov Srdca Ježišovho (bazilika Sacre Coeur v *Paríži*)

bazilika Santa Maria Maggiore - *Santa Maria Maggiore*

Bazilika Santa Maria in Trastevere v Ríme - *Santa Maria in Trastevere*

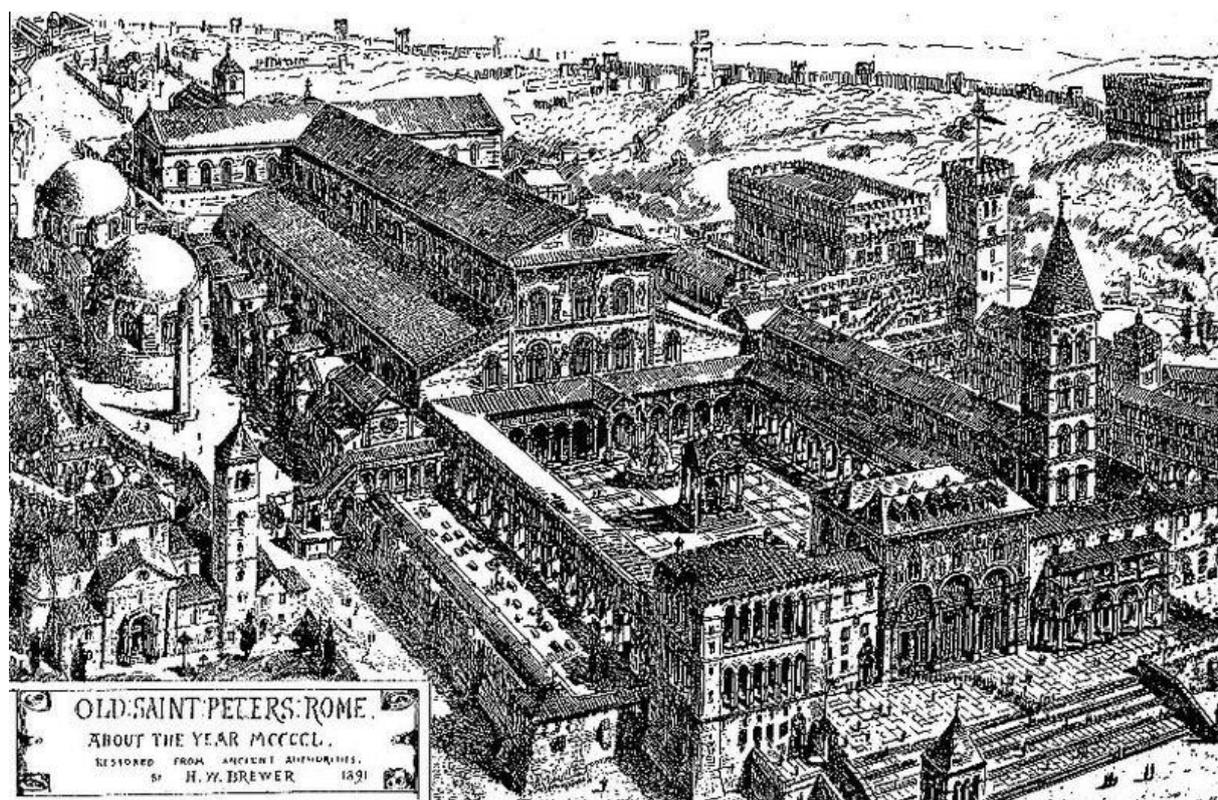
Bazilika San Vitale (Ravenna) - *San Vitale (Ravenna)*

bazilika stupňovitá - jeden z bazilikových *chrámových typov* s výškovým oddelením stavebných hmôt a stavebných prvkov schodom; je viditeľné v reze budovou; pozri *výškové odstupňovanie*; *bazilika*

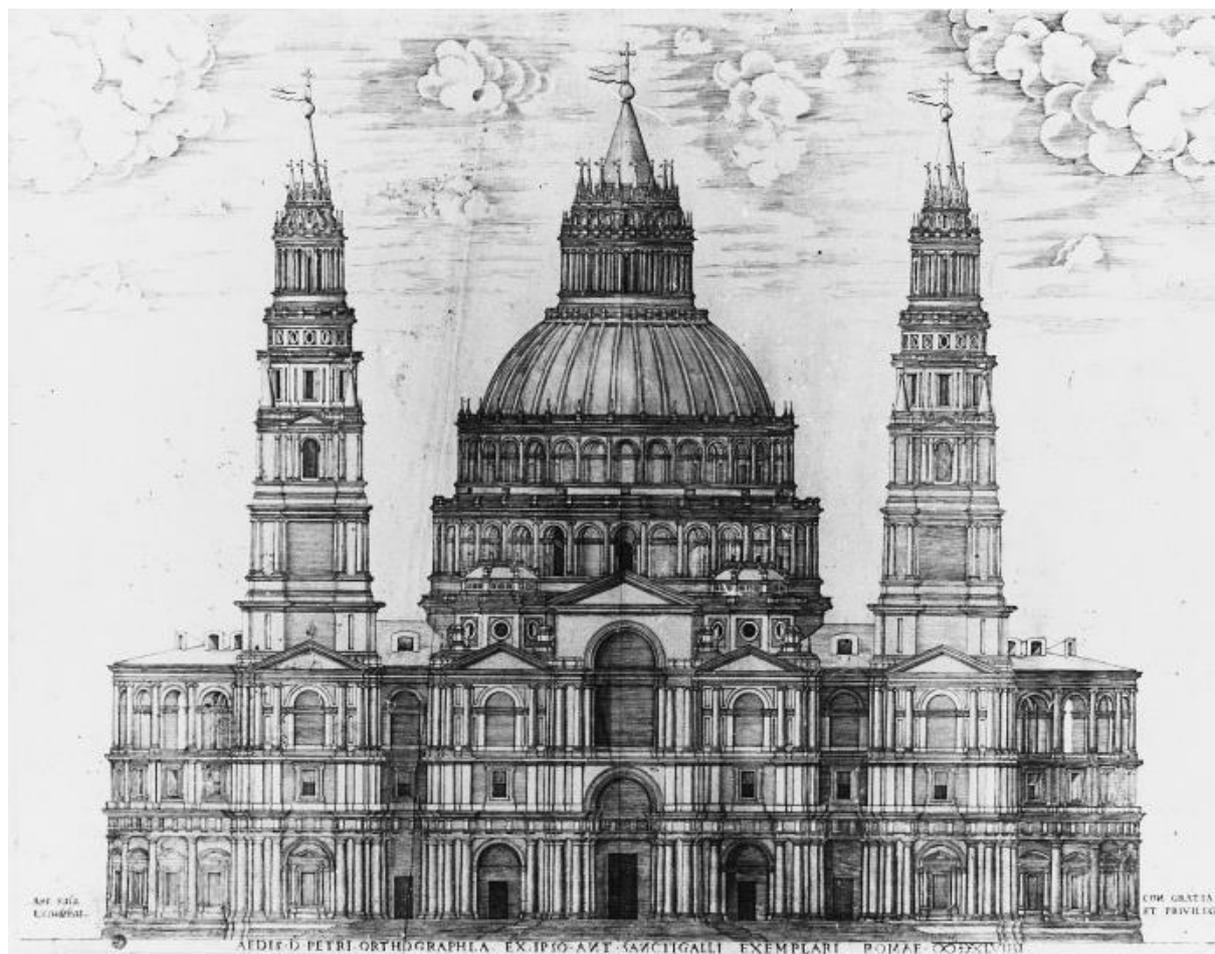
bazilika sv. Petra (v Ríme) - pozri *Svätý rok, Nerov circus*

http://it.wikipedia.org/wiki/Porta_Santa

https://en.wikipedia.org/wiki/St._Peter%27s_Basilica

H. W Brewer: Stará bazilika sv. Petra okolo r. 1450 (1891)

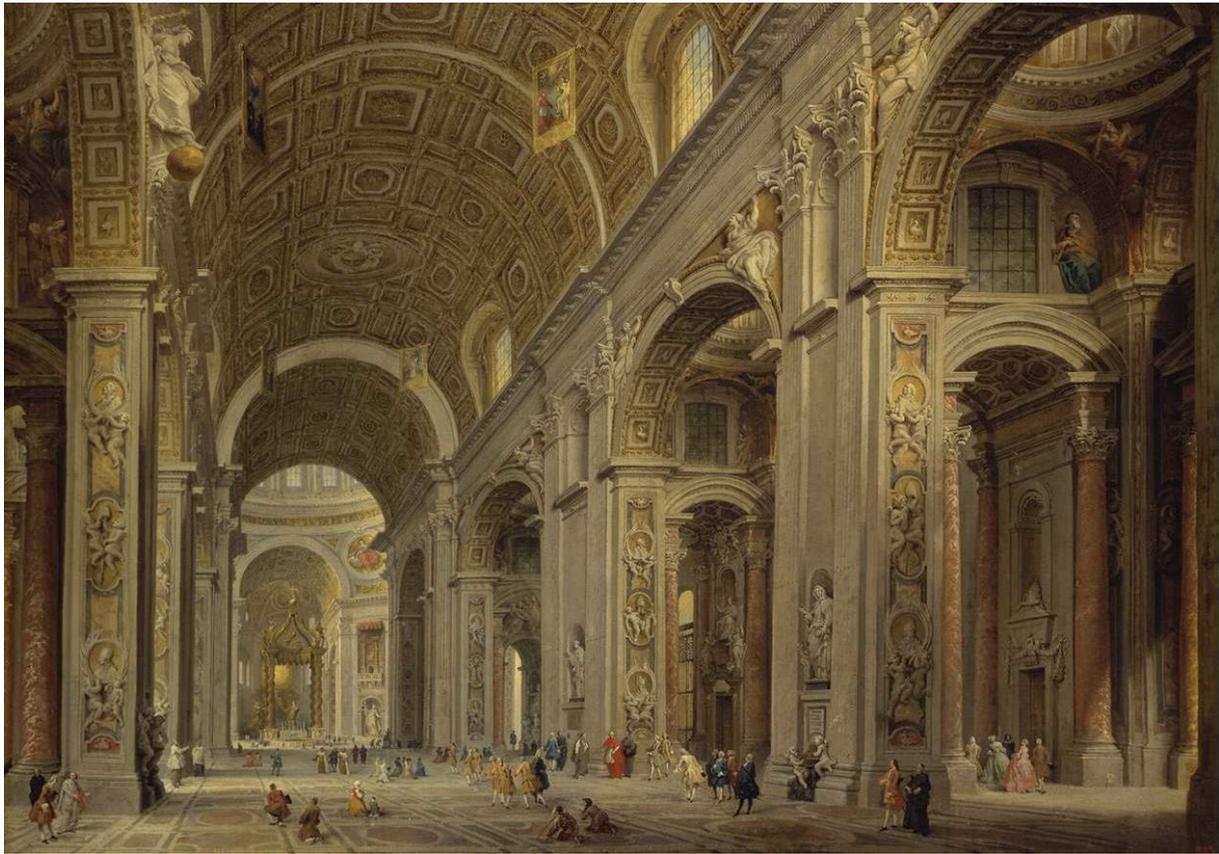
Antonio da Sangallo ml.: Návrh baziliky sv. Petra vo Vatikáne (16.st.)

V. Codazzi: Bazilika sv. Petra (1630)

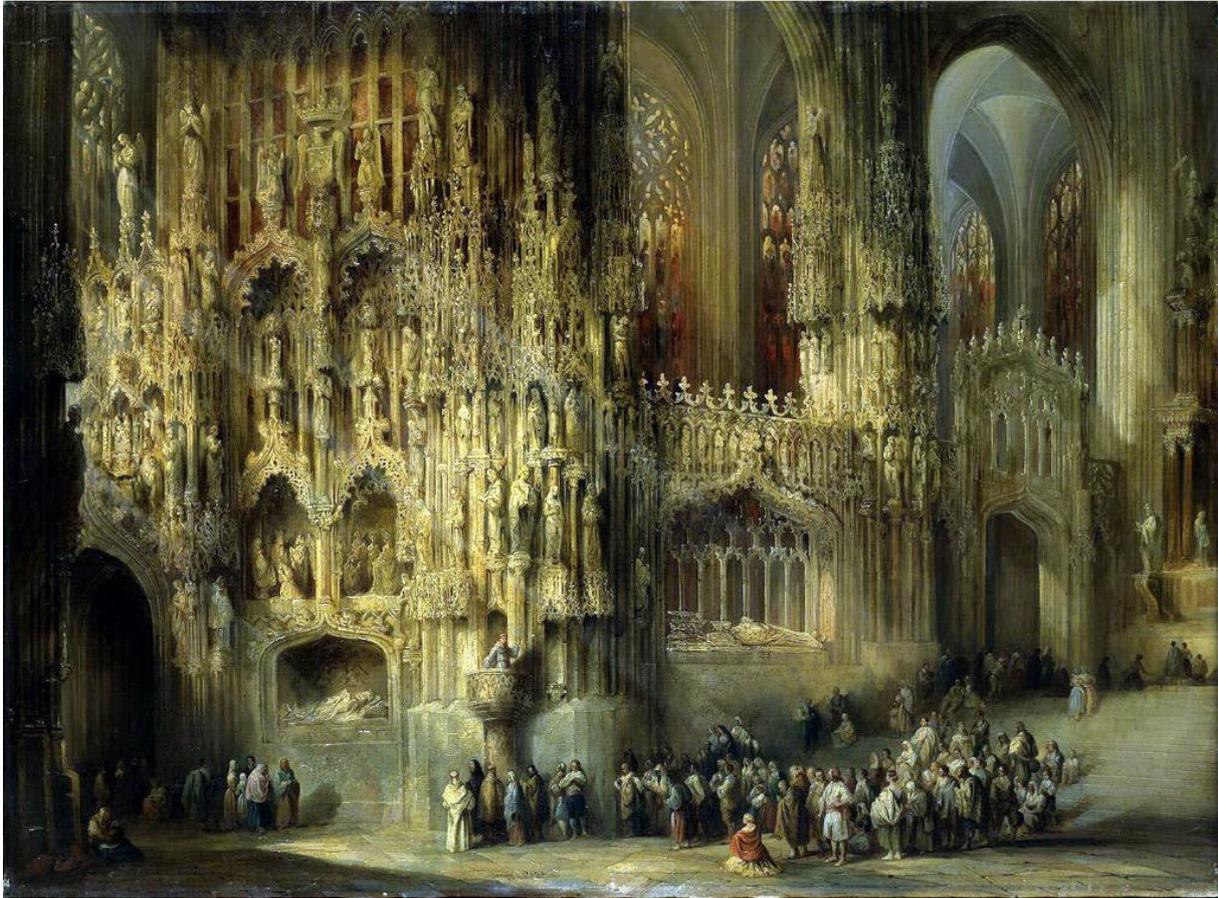

W. Turner: Bazilika sv. Petra z juhu

G. P. Pannini: Interiér Sv. Petra v Ríme (1750)

bazilikové osvetlenie - osvetlenie priestoru chrámu bočnými otvormi vyvýšenej strednej lode *baziliky*; pozri *bazilika, pseudobazilika, hypostylos; horný okenný múr*

G. Perez de Villamil: Interiér katedrály San Miguel v Jereze

bazilišok - z hebrejského – „jedovatý had“; lat. *regulus*; *baselicoc*, *basiliscus*, *cocatrix*, *cockatrice*, *kokatrix*, *sibilus*

-stredoveká predstava *draka* vysedeného *hadom* z *mýtického vajca* alebo *vajca kohútieho* vysedeného jedovatou *ropuchou*; má smrtiaci pohľad podobne ako *Gorgona* alebo *Katoblebas*; zobrazovaný ako *dráčik* s *hlavou kohúta* a *dvoma rohmi*; symbolizuje *smrť* a spolu s *aspisom*, *drakom* a *levom* sa často objavuje v *kresťanskom umení*, pri *Kristových nohách* ako symbol *triumfu kresťanstva*; s *baziliškom* *vítazne zápasí* aj *gryf/grif*, symbolizujúci *Krista*; spolu s *aspisom* *mizne až v románskom umení*; v *stredovekých bestiároch* nazývaný *regulus* a zobrazovaný s *vládcovskou korunou* na *hlave*; pozri *heraldické figúry*; *kohút* (Biedermann); *katoblepas* (www); *monštrá*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*

- podľa *stredovekých bestiároch* je *bazilišok* *chocholatý had* a *niekedy kohút* s *hadím chvostom*; je nazývaný *kráľom (regulus) hadov*, pretože jeho *gréckej meno basiliscus* znamená „malý kráľ“; o jeho *vôni* sa *hovorí, že zabíja hady*; *oheň vychádzajúci z jeho úst* *zabíja vtákov* a jeho *pohľad zabíja človeka*; *zabiť môže aj syčaním*, preto sa *nazýva aj sibilus* (lat. *sibilo* – *syčať*); rovnako ako *škorpiónovi* aj *jemu sa páči na suchých miestach*, lebo *miluje teplo a sucho*; jeho *uhryznutie spôsobuje, že obeť trpí strachom z vody*; *bazilišok s liahne z kohútieho vajca*, ktoré sa *vyskytuje iba veľmi vzácne*; *baziliška dokáže zabiť iba lasička*; *niektoré rukopisy venujú rozlišujú baziliška a regulusa*, *Izidor zo Sevilly rozlišuje baziliška, regulusa a sibila*; podľa *Plínia staršieho (Natural History, 1.st.)* každý, kto *vidí oči baziliška hada (basilisci serpentis)* okamžite *zomiera*; *bazilišok had nie je dlhší ako dvanásť centimetrov* a má *biele znaky na hlave*, ktoré *vyzerajú ako čelenka*; na rozdiel od *iných hadov*, ktoré *utekajú pred jeho syčaním*, *pohybuje sa vpred so strednou časťou tela vysoko zdvihnutou*; jeho *dotyk a dokonca aj jeho dych spáli trávu*, *zničí kríky* a *roztrhne skaly*; jeho *jed je tak smrtiaci*, že *raz, keď muž na koni nabodol baziliška*, *jed prenikol do kopije* a *zabil nielen muža, ale aj koňa*; *baziliška môže zabiť lasička*; ak je *had hodený do otvoru*, kde *lasička žije*, jej *zápach ho zabije v rovnakom čase*, ako on *zabije lasičku*; *Izidor zo Sevilly (Etymológia, 7.st.)* píše, že *bazilišok je dlhý šesť palcov* a má *biele škvrny*; je to *kráľ (Regulus)*

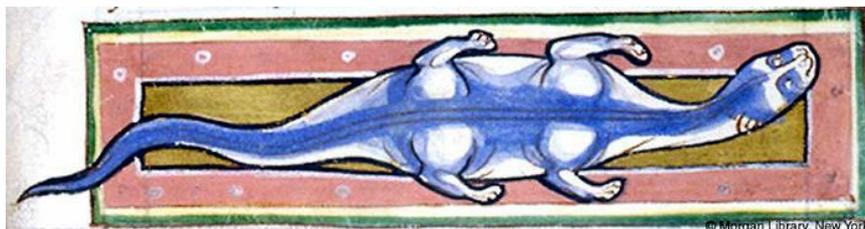
Bazilišok (Koninklijke Bibliotheek, KB, KA 16, Folio 122v)

Bazilišok (Morgan Library, MS M.81, Folio 79r)

Bazilišok (Museum Meermanno, MMW, 10 B 25, Folio 39v)

Bazilišok (stredoveký rukopis)

Lasička zabíja baziliška (Bodleian Library, MS. Bodley 764, Folio 51v)

Bazilišok napadnutý rodinou lasice (Bodleian Library, MS. Douce 167, Folio 8r)

Lasička zabíja baziliška (Bodleian Library, MS. Douce 88, Folio 23r)

Secūda pars summe reuerēdis
simū in christo patris ac dñi: dñi
Antonini archiep̃i florentini.

AWA

Majster DS podľa V. Hollara: Bazilišok a znak tlačiarne (16.-17.st.)

A. Claez: Kráľovná na tróne pred baziliškom (1523)

V. Hollar: Bazilišok a lasička (17.st.)

Bazilius/Bazil Veľký/Bazileus z Cezarey - lat. *Basilus* < gréc. *basiliás* – „kráľ“

Malá čl. encyklopédia: (†379); jeden zo štyroch *cirkevných otcov*, uznávaných východnými kresťanskými cirkvami; zachytil písomne liturgiu pravoslávnych cirkví, v určitých bodoch zachovávanú dodnes; pozri *pravoslávie, baziliáni*

Beliana: uznávaný už počas svojho života; študoval v *Konštantínopole* a v *Aténach*; prijal kresťanstvo, počas putovania po Malej Ázii sa oboznamoval s mníšskym životom a významnými askétami; neschvaľoval ich praktiky, ak viedli do krajnosti, kládol dôraz na cnostný život, vzdelávanie, individuálnu kontempláciu, spoločný život, modlitbu, prácu a hospodárenie; bojoval proti *arianizmu*, pokúšal sa o jednotu cirkvi na základe *koncilu Nicejského*, narážal však na odpor Ríme; chápal význam antickej vzdelanosti a filozofie pre rodiaču sa kresťanskú teológiu; zobrazovaný väčšinou ako *biskup* výchovnej cirkvi, často v spoločnosti ďalších troch východných cirkevných otcov, s knihou, *holubicou* na pleci; niekedy má pri nohách postavičku *žobraka*; pozri *papagáj; Posledný súd (Heinz-Mohr); cenobium (Dudák); atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

https://en.wikipedia.org/wiki/Basil_of_Caesarea

http://es.wikipedia.org/wiki/Divina_Liturgia

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Gregor Naziánsky (Norimberská kronika, 1493)

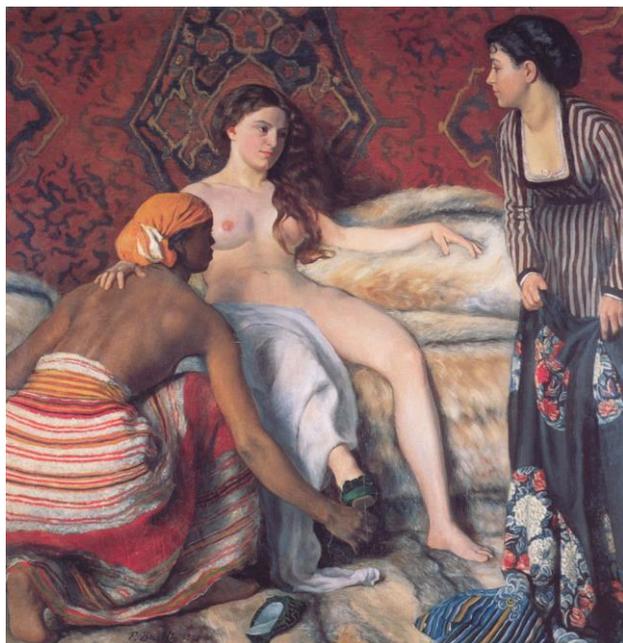

Ikona Spoločenstvo troch svätcov: Bazilius z Cesarey, Ján Chrysostrom a Gregor Naziánsky (17.st.)

P. Subleyras: Sväté prijímanie sv. Bazila (1743)

Bazille Frederic - (†1870);

F. Bazille: Toaleta (1869-1870)